

ВСТУП

Поняття гріха детально проаналізоване у святоотцівській богословській спадщині. Термін «гріх» часто вживаємо у побуті і майже щодня. Зокрема, слова «гріх» чи «грішник» є настільки звичними у повсякденній мові, що людина майже ніколи не задумується над їхнім справжнім сенсом. Тому наше дослідження має на меті детальніше розкрити значення феномену гріха для того, щоб розуміючи справжню його суть, вміти підібрати відповідні засоби для боротьби з ним. Проблема гріха є актуальною не лише у богословсько-науковому середовищі, а й в інтимній сфері духовності й совісті кожної особистості. Тому ця дипломна робота є спробою розглянути гріх через антропологічну перспективу. Тобто гріх буде проаналізований через призму життя людини, яке проходить різні етапи стосунків з Богом: до гріха, в стані гріха та після його наслідків. Для розгляду проблеми, ми скористаємося фундаментальним дослідженням грецького архієпископа Корфу Янніса Спітеріса «Спасіння і гріх у східній традиції». Вибір цього твору зумовлений тим, що тут гріх подано максимально об'єктивно й науково, а також його трактування позбавлене полемічності та односторонності у судженнях, бо розглянуте у світлі двох Церковних традицій (Східної і Західної). Основним методом нашого дослідження буде аналіз зазначеного твору. Деколи думки Я. Спітеріса порівнюватимемо із твердженнями інших авторів, зокрема Отців Церкви. Для успішного висвітлення проблеми, слід виконати певні завдання. По-перше, розкрити сутність гріха, показати його виникнення, класифікацію. Окрім цього, показати вплив гріха та його наслідки, які проявляються не лише на особовому, а й на суспільному та космічному рівнях.

Праця складається з двох розділів. У першому, який містить два пункти, розглянемо поняття гріха, покажемо корені його виникнення. На основі Святого Письма та різних богословських текстів охарактеризуємо основні моменти утворення та розвитку гріха. Тоді, продовжуючи дослідження, наголосимо, що початком гріха є свобідна воля людини, тобто її вільний вибір, яким людина наділена від початку свого існування. Коли людина вибирає гріх, вона спустошує своє буття з дару свободи стає рабом пороку. Грішне застосування своєї свободи можна уподібнити до правдивого самовбивства. Другий пункт першого розділу ми розділили на два підпункти, оскільки будемо розглядати класифікацію гріхів, використовуючи такі умовні поняття, як «важкий» гріх, «легкий», «простимий» та інші. Однак, гріх не варто розглядати лиш як порушення закону, оскільки його справжня сутність втратиться, як зазначає Спітеріс, до динаміки жити-вмирати, бути – не бути.

У другому розділі ми проаналізуємо поняття стану гріха. Оскільки людина створена за образом Господнім, то природним її станом є бути завжди зі своїм Творцем. Тут ми описуватимемо стан гріха як хворобу яку потрібно лікувати. А продовжуючи дослідження, намагатимемось з'ясувати подальшу дію гріха, оскільки, якщо його не припинити, то він призведе до серйозних наслідків, а саме: розриву контакту з Богом, один з одним та з навколишнім світом. Тому такий стан ми окреслимо термінами «наслідки гріха» та «суспільні і космічні наслідки гріха». Через гріх людина стає неподібною до Бога. Гріх полягає у відмові бути з Богом. Правдиве життя є сопричастям з Богом, тому гріх як віддалення від Бога, який є джерелом правдивого життя приводить до смерті.

Для дослідження цієї тематики, крім основної книги Янніса Спітеріса «Спасіння і гріх у східній традиції», додатковою джерельною літературою також послужили праці

Т.Шпідліка, Теофана Затворника, П.А.Флоренського, моральна катехиза «Життя в Христі», інтернет-статті, а також Катехизм Католицької Церкви.

Формальний обсяг дипломної роботи не дає можливості розглянути багато інших цікавих та важливих питань щодо цієї проблематики. Зокрема, цікаво було б вивчити розуміння первородного гріха у Східній і Західній традиціях. Але ця тема може бути предметом окремого дослідження. Ми ж у своїй роботі ставимо собі за ціль в загальному пояснити сутність та наслідки гріха.

ВИСНОВКИ

Завершуючи наше дослідження, звернемо увагу на те, чого вдалося досягнути, а також коротко охарактеризуємо основні думки, заради яких і була написана дипломна робота. Отже, мета нашої праці полягала у дослідженні головного явища, яке щоденно торкається людини – гріха. Для ефективності досягнення поставленої перед нами мети, ми поділили дипломну роботу на два розділи. У першому звернули особливу увагу на явище гріха, тобто його сутність та причину появи в житті. Проаналізувавши поняття гріха, ми, насамперед, дослідили, що гріх є непослухом Бога, тому святий Іриней каже: «Є добре слухати Бога, це є життя людини; не слухати Бога є злом, є смертю людини» . Також ми спробували вияснити, що гріх не є чимось пасивним, це реальна сила, яка діє, яка губить стосунки людини і Бога. Для підтвердження цього Святе Письмо говорить про подію, яка сталася на початках, коли гріх став реальністю та ввійшов у вигляді гніву в реальне життя людини та її нащадків (Пор. Бут. 4, 5).

Важливо було побачити в нашому дослідженні, що гріх бере початок від свободи морального вибору, а не від спокуси, якій могли не піддатися прародичі. Тобто спокуса також сприяла гріху, адже змії не зірвав плід і не заставив насильно Єву вкусити від нього. Люди самі зробили свій вибір.

Аналізуючи другий розділ нашого скромного дослідження, можна прослідкувати і за певними конкретними наслідками гріха, що стосуються особисто людини та цілого людства, а саме: перший гріх людини включає в себе всі інші: неслухняність, гордість, відвернення від Джерела життя, недовіру, моральний занепад, масові вбивства та добровільне підпорядкування дияволу. Гріх – це посягання на Його святість, а також він порушив спільність Бога з людиною. В книзі Ісаї написано, що гріх зробив поділ між Богом і людиною. Чого найбільше хотів Бог, то це спільності з людиною, а гріх зруйнував це і творіння було через це прокляте (Див.1 Рим.8:22). Беручи до уваги наслідки гріха, ми з'ясували, що гріх впливає на стосунки грішника з Богом і людьми. Він діє на особистість самого грішника, приводить до миттєвої зміни відносин людини з Богом та з навколишнім середовищем. Коли людина вибрала гріх, вона відмовилася бути з Богом, а також вибирає перебування в небутті.

Отож, Бог, створюючи людину, створив її за Своїм образом (див. Бут. 1. 16, 27). Цей факт є конститутивним для людської природи, тому гріх у своєму негативному аспекті зачіпає саме буття людини, розриває його діалогічну та іконічну сутність.

Завершуючи наше дослідження, зазначимо, що праця не претендує на вичерпність відповідей на всі запитання, які виникають у кожної людини стосовно людського гріха та його наслідків. Ми подали головні моменти і усвідомлюємо, що неспроможні всесторонньо висвітлити цю проблематику. Тому ця розробка є радше закликом до подальшої активної праці в цьому напрямі, до детальніших студій над проблематикою гріха, оскільки людина щоденно стикається з ним у своєму житті.

ЗМІСТ

Зміст.....	2
Вступ.....	3
Розділ 1. Сутність гріха	
1.1. Початок та виникнення гріха	6
1.2. Класифікація гріхів.....	12
1.2.1. Гріх як незнання.....	17
1.2.2. Гріх – переступ заповідей.....	19
Розділ 2. Вплив гріха та його наслідки	
2.1. Стан гріха.....	22
2.2. Наслідки гріха.....	28
2.3. Суспільні та космічні наслідки гріха, та способи його подолання.....	34
Висновки.....	41
Список використаної літератури.....	43